

MLAJI

Etnologija
Raziskovalna naloga

Avtor/-ji: Živa GROŠELJ
Elin MALAVAŠIČ
Lenča MIKLAVČIČ

Mentor/-ica: Andreja BOGATAJ, pru. geografije in zgodovine
Somentor/-ica: Eva PEČELIN, diplomantka kineziologije

Žiri, 2020

I KAZALO (VSEBINE)

1	UVOD	1
2	TEORETIČNI DEL	2
2.1	MLAJ	2
2.2	NAMEN	3
2.2.1	Mlaji za ženina in nevesto (poročni običaj)	3
2.2.2	Mlaji ob državnih praznikih	5
2.2.3	Mlaji ob kulturnih praznikih	5
2.2.4	Mlaji za odraslost	5
2.2.5	Mlaji ob cerkvenih praznikih	6
2.2.6	Mlaji za 1. maj, praznik dela	9
2.2.7	Mlaji ob gasilskih praznovanjih	10
2.2.8	Mlaji za Guinnessovo knjigo rekordov	12
2.2.9	Mlaji za okrogle obletnice	12
3	RAZISKOVALNI DEL	15
3.1	METODOLOGIJA	15
3.1.1	Opis vzorca raziskave	15
3.1.2	Opis merskega instrumenta	15
3.1.3	Opis postopka zbiranja podatkov	15
3.1.4	Obdelava podatkov	15
3.2	REZULTATI	16
3.2.1	Mlaj	16
3.2.2	Pomen mlajev	16
3.2.3	PRILOŽNOSTI ZA POSTAVITEV MLAJA	17
3.2.4	DOGODKI, OB KATERIH JE PRIMERNO POSTAVITI MLAJ	17
3.2.5	Mlaj za rojstni dan (okroglo obletnico)	18
3.2.6	Vaš odnos do mlajev, postavljenih ob osebnih praznovanjih	19
3.2.7	DOGAJANJE OB POSTAVLJANJU	22
4	RAZPRAVA	24
5	ZAKLJUČEK	26
6	VIRI IN LITERATURA	27
7	PRILOGE	29

II KAZALO FOTOGRAFIJ

Fotografija 1: Fantje odstranjujejo lubje, "obelijo" smreko	5
Fotografija 2: Mlaj za ženina in nevesto je postavljen	5
Fotografija 3: 100 let postavljanja majoša v Gančanih (Prlekija).....	6
Fotografija 4 in Fotografija 5: Priprava mlajev za novo mašo v Žireh	8
Fotografija 6 in Fotografija 7: Dvigovanje mlaja	8
Fotografija 8 in Fotografija 9: Pletenje in ovijanje vencev ter zelenih trakov.....	8
Fotografija 10 in Fotografija 11: Pritrjevanje napisa in dokončana mlaja z napisom.....	9
Fotografija 12: Prvomajski mlaj z zastavo v Slovenskih Konjicah.....	9
Fotografija 13 in Fotografija 14: Pletenje vencev	11
Fotografija 15 in Fotografija 16: Postavljanje mlajev	11
Fotografija 17: Mlaja sta postavljena	11
Fotografija 18 in Fotografija 19: Mlaja za polnoletnost.....	13
Fotografija 20: Brezovo drevo z avtomobilčkom	13
Fotografija 21: Prometni znak.....	13
Fotografija 22: Roža za okroglo obletnico.....	13
Fotografija 23: Številka z utripajočimi lučkami	13
Fotografija 24: Mlaj z dodatki za »kuharja«.....	14
Fotografija 25: Mlaj za slikopleskarja	14
Fotografija 26: Roža za gospo.....	14
Fotografija 27: Lutka slavljenca	14
Fotografija 28 in Fotografija 29: Druženje ob zvokih harmonike, jedachi in pijači.....	23

III KAZALO GRAFOV

Graf 1: Pomen mlaja	16
Graf 2: Priložnosti za postavitve mlaja po mnenju anketirancev	17
Graf 3: Dogodki, ob katerih je, po mnenju anketirancev, primerno postaviti mlaj	18
Graf 4: Mlaji za rojstni dan (okrogle obletnice).....	19
Graf 5: Osebni odnos do mlajev	20
Graf 6: Ali so vam ali vašemu družinskemu članu že postavili mlaj?.....	20
Graf 7: Kako ste se oziroma bi se počutili, ko so vam (če bi vam) sorodniki, prijatelji ..., postavili mlaj?.....	21
Graf 8: Ali ste vi že sodelovali pri postavitvi mlaja?.....	22

IV KAZALO PRILOG

Priloga 1.....	29
Priloga 2.....	31
Priloga 3.....	31
Priloga 4.....	32

Povzetek

»Nekateri se ga veselijo, spet drugi se nanj jezijo.« Najbolj množična oblika fantovskega delovanja na Slovenskem je bilo postavljanje mlajev ali majskih dreves. Postavljali so jih spomladi, saj mlaji simbolno označujejo prebujanje življenja v maju. Danes jih postavljajo tudi zunaj tega obdobja, predvsem ob posebnih priložnostih: porokah, praznovanjih okroglih obletnic, cerkvenih in društvenih praznovanjih ... Marsikje postavljanje mlajev ni več le domena fantovskih družb, ampak pritegnejo tudi poročene ali starejše moške, gasilska društva oziroma pri tem sodeluje kar »cela« vas. V zadnjem času pri praznovanju okrogle obletnice slavljenca pogosto postavijo »sodoben« mlaj: rožo, sadež, pripomočke za delo ..., za katere nekateri menijo, da predstavljajo le kič, drugim pa pomenijo sodelovanje, pozornost, druženje, veselje. Vabimo vas, da preberete našo raziskovalno nalogo in si o mlajih ustvarite svoje mnenje.

Ključne besede: mlaj, »tradicionalni« mlaj, »sodobni« mlaj, običaj, praznovanje

Zahvala

Zahvaljujemo se vsem, ki so izpolnili anketo, vsem sogovornikom, s katerimi smo se pogovarjale ali so pisno odgovorili na naša vprašanja, pa tudi sorodnikom, sosedom ..., ki so nas prijazno sprejeli, si vzeli čas in nam pripovedovali. Vsi so nam s sodelovanjem omogočili pridobiti podatke za izdelavo raziskovalne naloge. Tudi svojim staršem se zahvaljujemo, saj so pripomogli k izdelavi raziskovalne naloge tako, da so nas spodbujali in spomnili, kadar smo pozabile delati. Pa našima mentoricama Andreji Bogataj in Evi Pečelin, ki sta nas usmerjali, nam dajali nove ideje in nas spodbujali.

1 UVOD

Kot sedmošolke smo se letos prvič odločile, da si pridobimo znanje in izkušnje raziskovalnega dela. Ker v domačem kraju pogosto vidimo mlaje, ki jih postavijo ob različnih praznovanjih, kot so: rojstni dnevi, obletnice društev, cerkvena praznovanja ..., smo dobile idejo za raziskovanje. Postavljanje mlajev je eden izmed običajev, ki se ohranja, a skozi čas spreminja. Izbrale smo temo, ki jo lahko raziskujemo v domačem okolju. Zanimalo nas je, od kod izvira navada postavljanja mlajev, kaj ti simbolizirajo, ob katerih priložnostih jih postavijo, kakšne vrste mlajev poznamo, kakšni so običaji ob postavljanju mlajev, kdo jih odstrani po praznovanju ...

Namen naše raziskovalne naloge je, da si pridobimo znanje o mlajih ter ugotovitev predstavimo ob določeni priložnosti, npr. ob tednu kulturne dediščine v sklopu prireditve muzejskega društva, staršem na razredni prireditvi, učencem prve in druge triade pri medrazrednem sodelovanju na temo domoznanstvo.

Hipoteze:

1. Tradicija postavljanja mlajev je bila in je še vedno poznana le na podeželju.
2. Večina ljudi meni, da je mlaj primerno postaviti le ob določenih praznovanjih.
3. V današnjem času so zelo priljubljeni posodobljeni mlaji.
4. Ljudje, ki jim postavijo mlaj ob osebnem praznovanju, so pozornosti veseli.

2 TEORETIČNI DEL

S pomočjo raznovrstnih pisnih virov, katerim smo dodale ustne (intervjuje), smo predstavile pomen mlajev, razvoj teh skozi čas, namen postavitve ter priložnosti, ob katerih se postavijo. Predstavile smo različne mlaje, ki smo jih same razdelile na »tradicionalne« in »sodobne«.

2.1 MLAJ

»Najbolj množična oblika fantovskega delovanja na Slovenskem je postavljanje mlajev ali majskih dreves. Mlaji simbolno označujejo pomladno rast in splošno prebujanje življenja v maju. Postavljajo jih tudi zunaj tega obdobja, predvsem ob posebnih priložnostih; ob porokah, praznovanjih okroglih obletnic, svečanostih, cerkvenih praznovanjih, razstavah ali prireditvah. Marsikje postavljanje mlajev ni le domena fantovskih družb, ampak pritegnejo tudi poročene ali starejše moške, pogosto gasilska društva ... Med pobudniki postavljanja niso le gasilci in fantovske družbe, ampak tudi vodstva krajevne skupnosti in občin, organizacije in društva (Bogataj, 2011, str. 131).« »Pomen besede mlaj: je visoka smreka ali jelka z obeljenim deblom in zelenim vrhom, postavljena za okras (https://sl.wikipedia.org/wiki/Mlaj_drevo).« »Nekakšna umestna oblika med majem in mlajem so bile nekoč cvetnonedeljske butare (<https://www.dnevnik.si/1042734902>).« Če so za mlaj najpogosteje uporabili smreko ali jelko in včasih bor, pa to ne velja za Goriška Brda. Tam je mlaj visoka breza, na katero obesijo pomaranče, limone in zastavice (povzeto po Bogataj, 2011, str. 133).

Postavljanje mlajev verjetno izhaja iz praznovanja v začetku meseca maja, ki so ga poznali že iz 13. st. Tedaj so praznovanja v igrah in plesih obsegala (pogosto v ljubezenskih parih) jahalne izlete, sprehode v gozd ali naravno okolje, od koder so se udeleženci vračali okrašeni s pomladnim zelenjem. Domov so prinašali maje, tako imenovane listnate veje ali manjša drevesca (povzeto po https://sl.wikipedia.org/wiki/Mlaj_drevo). Tradicija mlajev se je najbrž začela s počastitvijo svetega Jurija. Njegova upodobitev je najstarejše pričevanje o majih na Slovenskem. V freski iz 15. stoletja v kapeli na gradu Turjak sveti Jurij drži v levici bel prapor z rdečim križem, v desnici pa zeleni maj, pomladno vejo, kar kaže na pomladno praznovanje plemičev. Beseda maj je bila prvič omenjena v Dalmatinovem prevodu Biblije 1584. O mlaju, kakršnega poznamo danes, je poročal Janez Vajkard Valvasor, ki je opisoval mlaje ob graščini Bokalce iz leta 1679.

Mlaji so bili skozi zgodovino včasih bolj, drugič manj pomembni za narodno in kulturno zavest, danes pa jim dr. Gorazd Makarovič iz Slovenskega etnografskega muzeja ne pripisuje večjega pomena. »Današnji mlaji so kulturno marginalna oblika izražanja domačijske ali lokalne skupnostne zavesti in naivne skrbi za kulturno dediščino, večjo tehtnost imata njihov učinek v turističnem gospodarstvu in razširjenost,« je Makarovič zapisal ob koncu svoje študije in dodal, da so resnično pomembne kulturne oblike danes povsem drugje. Mlaj je največkrat okrašen z zastavo ali kakšnim drugim znakom, v Sloveniji tudi z vencem in pisanimi trakovi.

Včasih so okrašene mlaje fantje postavljali pred domovi deklet, pa tudi ob poletnem solsticiju, ob blagoslovu gasilske brizgalne in novih cerkvenih zvonov, odprtju planinskih domov, raznih društev, z mlaji so označevali prostore sokolskih in orlovskih telovadnih nastopov ... Med vsemi mlaji je še posebno imeniten mlajski slavalok – dva mlaja, povezana z napisom, ki sporoča, kakšen je slavnostni namen (povzeto po <https://www.dnevnik.si/1042734902>).

2.2 NAMEN

2.2.1 Mlaji za ženina in nevesto (poročni običaj)

Dediščina šeg in navad, med njimi poročnih, se je na podeželju ohranila vse do danes. Postavljanje mlajev ob poroki se od vasi do vasi nekoliko razlikuje, bistvo in namen pa ostajata enaka. Mlaji označujejo slovo od samskega stanu, fantovske oziroma deklinške družine. Hkrati pa mlaji simbolizirajo tudi slovo iz vasi, kjer sta nevesta oziroma ženina živela (povzeto po http://www.culturalcapitalcounts.eu/index.php/sl/nesnovna-kulturnadediscina?area=5&category=0&country=0&search_string=&sent=1&detail=50). Ta poročni običaj, ki je danes poznan po nekaterih predelih Slovenije, zlasti na Dolenjskem, poznamo tudi v našem kraju (povzeto po <https://omisli.si/nasvet-strokovnjaka/poroka/porocni-obicaji-simboli-poroke-dekliscina-fantovscina-sranga-mlaj/>).

»Ženin in nevesti se mlaja postavlja že dan pred poroko, ponekod celo v četrtek. Mlaja morata biti visoka in ravna, z lepim vrhom (<https://mojeposavje.si/ali-veste-od-kje-izvira-postavljanje-mlajev/>).« V Petelinjah pri Dolskem so mlaj postavljali tako ženinu kot nevesti, v nekaterih sosednjih vaseh pa so postavljali ženinu le en mlaj (povzeto <https://omisli.si/nasvet-strokovnjaka/poroka/porocni-obicaji-simboli-poroke-dekliscina-fantovscina-sranga-mlaj/>). Pod vrh so obesili smrekov venec, spodaj pa so jih okrancjali s smrečjem. Vmes so privezali tablo, na kateri je na eni strani pisalo Pozdravljena (ali živela) ženina in nevesta, na drugi pa Bog daj mnogo sreče v zakonu. Danes se napisi spreminjajo, a še vedno izražajo lepe želje mladoporočencema (povzeto po <https://mojeposavje.si/ali-veste-od-kje-izvira-postavljanje-mlajev/>). Mlaji so predstavljali slavalok, pod katerim je moral ženina nujno popeljati nevesto; če tega ne bi storil, bi jima to prineslo nesrečo v zakon (povzeto po http://www.culturalcapitalcounts.eu/index.php/sl/nesnovna-kulturnadediscina?area=5&category=0&country=0&search_string=&sent=1&detail=50).

V preteklosti so mlaje postavljali le neporočeni vaški fantje, danes pa pri postavljanju mlajev sodelujejo vaščani, tako neporočeni fantje kot poročeni moški in tudi dekleta in ženske, pogosto sorodniki mladega para. Če je bilo to v preteklosti domena samskih fantov, je danes zgolj vaško druženje, na katerem se mladi in stari veselijo (povzeto po <https://omisli.si/nasvet-strokovnjaka/poroka/porocni-obicaji-simboli-poroke-dekliscina-fantovscina-sranga-mlaj/>).

Fantje so se pri postavljanju mlajev razdelili v dve skupini; ena je kopala luknji za mlaja, druga pa z njiju odstranjevala lubje.

Neporočena dekleta iz vasi so pripravljala okrasitev za mlaja, pušelj in pa tablo z napisom, ki povezuje oba mlaja. Mlaj je moral biti po stari navadi postavljen do polnoči. Po uspešno postavljenem mlaju so bili nagrajeni s prigrizki in žganjem, a naloga s tem še zdaleč ni bila končana, saj so morali nanj paziti kar celo noč. Fantje so zato postavili stražo ob mlaju, kajti običaj je bil, da so jim fantje iz sosednje vasi radi ponagajali in jim mlaj podrli. To pa je bila za vaške fante velika sramota (povzeto po <https://www.hedonist.si/organizacija-poroke-nasedelo/92-porocni-obicaji>). Zabava, ki so jo obvezno spremljali zvoki harmonike, je običajno trajala pozno v noč.

»Mlajev niso vedno znova sekali, ampak so uporabili že stare. Pred ponovno uporabo so fantje mlaje prebarvali z belo barvo in pribili v vrh svež vršac (<https://mojeposavje.si/ali-veste-od-kje->

izvira-postavljanje-mlajev/).« Običajno so mlaje podrli po štirinajstih dneh, iz njih pa naredili lestev.

»Mladi vaščani so od ženina pridobili denar, šrango. S pridobljenim denarjem običajno kupijo darilo za mladoporočenca ali pa gredo skupaj na večerjo oziroma zabavo. Temu pravijo, da gredo »mlaje zapit« (http://www.culturalcapitalcounts.eu/index.php/sl/nesnovna-kulturna-dediscina?area=5&category=0&country=0&search_string=&sent=1&detail=50).«

Ker nas je zanimalo, kakšni so spomini naših staršev na postavljanje mlajev, smo se odločile, da ena izmed nas opravi **intervju** z enim izmed staršev, ki bo želel podeliti svoje spomine z nami. Intervju je opravila Lenča in sicer s svojim atijem **Viktorjem Miklavčičem**.

Lenča: »Ali si kdaj sodeloval pri postavljanju mlajev?«

Ati: »Da, večkrat.«

Lenča: »Komu ste postavili mlaj?«

Ati: »Mlaje smo postavljali ob različnih priložnostih. Največkrat smo jih postavili nevesti, tako, da smo pod mlaji izvajali šrango.«

Lenča: »Komu se postavlja mlaje danes?«

Ati: »Namen postavljanja mlajev se, po mojem mnenju, skozi čas spreminja in širi. Včasih so jih postavljali ob cerkvenih praznikih in nevestam za poročni dan. Veljalo je več nenapisanih pravil. Na našem koncu je veljalo, da se postavlja mlaje nevesti, ki se omoži v drugo vas, ob tem pa se še šranga. Že v mojih fantovskih letih se je nabor priložnosti povečal. Mlaje se je začelo postavljati vsem nevestam, potem še ženinom. V zadnjih časih je moderno postavljati mlaje tudi ob okroglih obletnicah rojstva.«

Lenča: »Kako je postavljanje mlajev potekalo?«

Ati: »Ob priložnosti (npr. poroka dekleta z vasi) smo se fantje povezali in poizvedeli, kakšno je stališče neveste do postavljanja mlajev. Če je dovolila (ni bila proti), smo določili datum in uro postavljanja, ki je bila običajno v petek, na dan pred poročnim dnem. V bližnji okolici mesta postavljanja mlajev smo v gozdu poiskali dve primerni smreki. Smreki sta morali biti ustrezne višine. Za fantovsko postavljanje od osem do petnajst metrov. Smreki smo previdno posekali, da se nista polomili, predvsem smo morali paziti na vrhove. Zgodilo se je tudi, da smo jih privezali na vrvi in počasi spustili na tla. Posekani smreki smo obvejili na spodnjih štirih petinah in pripravili za transport. Običajno smo jih peljali s traktorjem. Ob eni priložnosti pa tudi na osebnih avtomobilih, ker smo jih morali peljati nekoliko dlje.

Na lokaciji postavljanja mlajev je bilo navadno zbranih več ljudi, npr. fantje in dekleta iz vasi, sosedje in sorodniki neveste. Kak dan prej smo že nabrali bršljan, smrekove veje smo dobili od mlajev. Iz bršljana so dekleta naredila bršljanove trakove, iz smrekovih vej pa je eden izmed fantov, ki je to znal, izdelal dva velika venca za na mlaje.

Mlaje smo na lokaciji na spodnjih štirih petinah olupili do belega. Skopali smo dve luknji, v kateri smo kasneje postavili mlaja. Vsako na eni strani ceste. Pred postavljanjem smo na mlaja obesili smrekova venca in ju okrasili z bršljanovimi trakovi. Postavljanje mlajev je vodil izkušen fant, ki je smel edini dajati povelja, da ni prišlo do nesreče. Mlaja smo v luknjah utrdili s skalami,

da se kasneje nista nagnila. Med mlaja smo obesili napis (tablo) tako, da je visela nad cesto. Na tabli sta bila dva napisa, na eni strani »Živela ženina in nevesta«, na drugi pa »Bog z vama«. Ko je bilo delo opravljeno, smo spili kak kozarec vina in kaj dobrega pojedli. Eden izmed fantov je raztegnil harmoniko. Ni se nam mudilo domov. Po našem prepričanju smo morali itak paziti na mlaje, da jih kak predrznež iz sosednje vasi ne bi posekal. To bi bila velika sramota.

Običaju postavljanja mlajev je običajno sledil običaj šrange. V zadnjem času je tako, da se mlaje postavlja obema mladoporočencema, šranga pa se pri tistem, ki se odseli od doma.«

Lenča: »Kdo mlaje odstrani?«

Ati: »Mlaje je po naših običajih pospravil (posekal) tisti, ki jih je postavil. Stali so vsaj en teden in ne več kot štirinajst dni. Posekali smo jih prej, kot bi postali rjavi.«

Fotografija 1: Fantje odstranjujejo lubje, "obelijo" smreko

Fotografija 2: Mlaj za ženina in nevesto je postavljen

2.2.2 Mlaji ob državnih praznikih

»Zelo imenitnega so zaznamovali novembra 1856, ko so mlaji in na njih obešene zastave na Kongresnem trgu in na sedanjem Prešernovem trgu v Ljubljani počastili obisk cesarja Franca Jožefa (<https://www.dnevnik.si/1042734902>).«

2.2.3 Mlaji ob kulturnih praznikih

Včasih je mlaj počastil tudi pomembne dogodke v mestu. Ob odkritju Prešernovega spomenika so leta 1905 postavili sedem mlajev, višjih od spomenika (<https://www.dnevnik.si/1042734902>).

2.2.4 Mlaji za odraslost

»Posebnost je postavljanje mlaja ali majoša v Gančanih pri Beltincih v Prekmurju. Tamkajšnja tradicija izvira iz časa ob koncu 1. svetovne vojne; z okrašenim mlajem fantje zaznamujejo svoj prehod iz mladosti v polnoletnost. Prvi mlaj so postavili štirje domačini v noči na 1. maj 1919 in tako označili svoje veselje, da so preživeli strahove 1. svetovne vojne. Od tedaj dalje je vsakoletna polnoletna generacija (lejtniki) ob pomoči celotne vasi začela postavljati mlaj. Kandidati za polnoletnost se začnejo zbirati že kmalu po novem letu in se z izdelovanjem papirnatih rož (pantljičke) pripravljajo na krašenje mlaja. Pri tem jim pomagajo tudi starši. Vrh mlaja, ki ga nosi smrekovo deblo, morajo po nepisanem pravilu ponoči ukrasti v gozdu. Okrašeni vrh mlaja nosijo skozi vas in ga potem dvignejo z majem (Bogataj, 2011, str. 133).«

»Zgodba o postavljanju majoša je povezana s številnimi drugimi zgodbami, ki pričajo o življenju v vasi. Te se navezujejo na odraščanje, povezane pa so tudi s pomenom (nekdanje) vojaške obveznosti in obredi v povezavi s tem (<http://lendavainfo.com/zakaj-postavljamo-mlaje-in-kurimo-kresove/>).« O postavljanju in tradiciji majoša je bil posnet dokumentarni film z naslovom Majoš, ki je bil prvič predvajan 1. maja 2019 v oddaji izobraževalnega programa RTV Slovenija, torej ob 100. obletnici postavljanja majoša (<https://4d.rtvlo.si/arhiv/dokumentarni-filmi-in-oddaje-izobrazevalni-program/67591972>). V preteklosti so pri postavitvi in okraševanju sodelovali le fantje, lejtniki, danes pa se jim pridružijo tudi dekleta (lejtнице).

Fotografija 3: 100 let postavljanja majoša v Gančanih (Prlekija)

2.2.5 Mlaji ob cerkvenih praznikih

»Mlaji so bili v oporo tudi verski tradiciji. Leta 1845, ko so položili temeljni kamen trnovski cerkvi v Ljubljani, so jih postavili kar 33 (<https://www.dnevnik.si/1042734902>).«

Zanimalo nas je, ob katerih cerkvenih praznovanjih **postavljajo mlaje v domači župniji**. V ta namen smo povprašale **gospoda Jureta Primožiča**, ki je aktivno sodeloval pri postavljanju številnih mlajev, vodil pa je tudi postavitve mlajev za novomašnika Marka Mrlaka. Želel je, da mu pošljemo vprašanja, na katera nam je v elektronski obliki odgovoril (*poševno besedilo*).

1. Ob katerih dogodkih, praznovanjih ... je običaj, da postavite mlaje?
Mlaji se postavljajo ob naslednjih dogodkih: sveto obhajilo, sveta birma, obletnice posvetitve župnika (25 let - srebrna maša, 50 let – zlata maša), nova maša – posvetitev duhovnika.
2. Katero vrsto drevesa ste uporabili?
Za postavljanje mlajev se uporabi smreka.

3. Ali ste drevo za mlaj kupili ali je bilo drevo darovano? Kdo vam ga je podaril?
Mlaje se ne kupuje, ampak jih ljudje podarijo. Mlaje za novo mašo Marka Mrlaka so darovali: Dolenc Marjan, Vidmar Janko, Gantar Marjan, Lado Žakelj, Jože Jesenko in kmetija Jureč – Brekovice.
4. Kdo je drevo posekal? Ali so pri sečnji drevesa kakšni običaji, navade?
Drevesa so v večini posekali lastniki mlajev, ki so jih darovali. Ostale smo posekali sami. V ta namen je bila namreč ustanovljena skupina ljudi, ki je vse skupaj organizirala in izvedla.
5. Kje ste drevo obelili?
Mlaje smo obelili na mestu postavitve.
6. Kako ste mlaj »polepšali«, okrasili? Kdo je pri tem sodeloval? Ali so vam pri tem poznani kakšni običaji?
Mlaje se polepša z ovijanjem vencev iz bršljana ter napisom »Novomašnik bod pozdravljen!«. Vence je spletila skupina, ki je bila ustanovljena v ta namen. Meni osebno niso poznani nobeni običaji v povezavi s tem. Je pa ob takih dogodkih vedno lepo, saj se zbere veliko ljudi z namenom, da se ob delu tudi družijo.
7. Kje in kako ste mlaje postavili (luknja, postavitev, ročno ...)? Lokacija mlajev (kje in koliko ste jih postavili)?
Koliko mlajev se postavi, je odvisno od veličine dogodka.
  - *Birma, obhajilo: običajno se postavi 2 ali 4 mlaje pred samim vhodom v cerkev.*
  - *Nova maša: mlaji se postavijo na vseh vpadnicah v kraj (Nova vas, Brekovice, Osojnica, Selo), pred cerkvijo, na domu novomašnika, pred prostorom, kjer bo potekalo druženje po posvetitvi.**Za namen nove maše je bilo postavljenih 12 mlajev. Večina lukenj je na mestih, kjer so bili postavljeni, že bilo pripravljenih. V ta namen so namreč pred leti v zemljo vkopali betonske cevi.*
Mlaje se zadnja leta postavlja z avto dvigalom (Krovstvo in prevozi Petrovčič – Žiri). Pred tem pa se je vse postavljalo ročno.
8. Koliko časa so mlaji stali?
Mlaji se običajno postavijo 1 dan do 3 dni pred samim dogodkom. Stali so še 10 dni.
9. Čemu ste porabili les odsluženih mlajev?
Les odsluženih mlajev smo porabili za izdelavo drv.
10. Zakaj ste se odločili, da postavite mlaje? Kaj vam simbolizira mlaj?
Za mlaje smo se odločili, ker se s tem izkaže spoštovanje do slavljenca. Mlaji simbolizirajo tradicijo in praznovanje.

Fotografija 4 in Fotografija 5: Priprava mlajev za novo mašo v Žireh

Fotografija 6 in Fotografija 7: Dvigovanje mlaja

Fotografija 8 in Fotografija 9: Pletenje in ovijanje vencev ter zelenih trakov

Fotografija 10 in Fotografija 11: Pritrjevanje napisa in dokončana mlaja z napisom

2.2.6 Mlaji za 1. maj, praznik dela

»Dediščini današnjega 1. maja lahko sledimo vse do starega Rima in še dlje. Vsa majska praznovanja, postavljanje majskih dreves ali mlajev, kurjenje kresov in druge oblike so se v razvoju spajale z najrazličnejšimi starejšimi, keltskimi in drugimi elementi ter se ohranile v srednji vek ... Pomembne spremembe so se zgodile z razvojem industrijske družbe in oblikovanjem delavskega sloja v 2. polovici 19. stoletja. Prvi maj je postal predvsem praznična oblika bojev delavcev za pravice ... Pred 1. majem je še zelo razširjeno postavljanje mlajev ali majskih dreves (Bogataj, 2011, str. 129).« »Običajno so to lepo ravno raščene visoke smreke, z zelenim vrhom in vencem iz smrekovih vej. Na vrhu ne sme manjkati državna zastava (vir: <http://lendavainfo.com/zakaj-postavljamo-mlaje-in-kurimo-kresove/>).« »Prvomajski mlaj postavijo v Ljubljani tudi v parku pred stavbo sindikatov na Dalmatinovi ulici (Bogataj, 2011, str. 131).«

Fotografija 12: Prvomajski mlaj z zastavo v Slovenjskih Konjicah

2.2.7 Mlaji ob gasilskih praznovanjih

V letu 2019 je prostovoljno gasilsko društvo Žiri praznovalo okrogel jubilej, 130 let delovanja. Ob tej priliki so prizadevni gasilci postavili mlaje ob glavnih vpadnicah v Žiri, ki smo jih lahko občudovali. Da bi o postavljanju mlajev izvedele kaj več, smo obiskale **predsednico PGD Žiri gospo Lijano Mlinar**. Povedala nam je naslednje:

»Naše prostovoljno gasilsko društvo Žiri je letos praznovalo 130 let obstoja. Mlaji so se postavljali od kar pomnimo in tudi iz starih arhivov je razvidno, da so jih gasilci postavili vsakih 10 let, ko so praznovali okroglo obletnico.

Najprej se na sestanku upravnega odbora določi nekoga, ki bo poskrbel za celotno organizacijo postavitve. Ta zbere še dva ali tri člane in potem skupaj odidejo do lastnikov gozdov, ki so ravno tako člani našega društva ali pa vsaj živijo na območju, ki ga PGD pokriva. Zaposijo jih za smreko ali jelko. Večina teh kmetov z veseljem daruje drevo, saj se zavedajo pomena gasilske organizacije. Dogovorijo se, kdaj bodo drevesa posekali. Gasilci, ki so usposobljeni za delo z motorno žago, se potem zmenijo s člani, ki imajo traktorje in orodje, da pomagajo pri sečnji. Pri nas na podeželju je med gasilci veliko članov, ki še znajo prijeti za orodje in kaj narediti sami. Ko so drevesa posekana, jih prepeljejo h kakšnemu članu, ki ima doma dovolj prostora ter orodje. Fantje jih potem omajijo in skrbno pospravijo veje, ki jih bo druga skupina porabila za izdelavo vencev. Vrh smreke ostane zelen. Za običaje pri sečnji ne vem, vem pa, da se danes vse dela hitreje in s stroji, včasih pa so to delali ročno. Se pa fantje pri delu zabavajo in veselijo.

Naslednji dan se za gasilskim domom zbere ekipa izdelovalcev vencev. Večina so to ženske, le za izdelavo žičnih zadev se najde tudi kak predstavnik moškega spola. Najprej se z žice naredi kroge v velikosti venca. Vence se plete tako, da se v krog poklada smrekove vejice in jih ovija z vrvjo ali žico. Dela so večje starejše gospe, ki vsake 10 let naučijo mlajše, tako da tradicija gre iz roda v rod. Pri delu je veliko smeha, veselja, zabave, včasih tudi petja ... Delo poteka preko celega popoldneva v pozen večer.

Gasilci imamo navado, da se mlaje postavi ob vseh vpadnicah v Žiri, torej: Stare Žiri, Osojnico, Selo, in Račevo. 4 x 2 je 8 dreves in 8 vencev. Vence se lahko okraši z barvnimi trakovi, rožami, pentljami in s slovensko zastavo. Mi smo se odločili, da na mlaje obesimo samo slovensko zastavo, ker nismo želeli, da bi bili preveč kričeči. Nanje pa smo čez cesto obesili transparent z napisom »130 let gasilstva na Žirovskem«.

Naslednji dan so fantje najeli gradbeni stroj in se z vso izdelano opremo odpravili do mesta postavitve. V Žireh imamo na teh mestih v tleh že položene cevi, kamor se mlaji postavijo. Potrebno je te lokacije najti in izkopati. S pomočjo stroja postavijo in utrdijo mlaje. Ko so mlaji postavljeni in primerno utrjeni, se fantje zberejo v gasilskem domu, kjer ob pogovoru podoživijo dogodke zadnjih dni. Delo je zaključeno in v naslednjih dneh mlaji opozarjajo mimoidoče, da se bo konec tedna v gasilskem društvu začelo praznovanje.

Mlaje smo postavili v tednu pred slavnostno sejo, ki je bila v petek, 23. 8. 2019. Mlaje smo želeli imeti postavljene še vsaj kakšen teden po naši osrednji slovesnosti s parado, ki je bila v soboto, 31. 8. 2019, vendar smo jih morali podreti že takoj naslednji dan. Teden prej smo namreč od vzdrževalcev državnih cest prejeli obvestilo, da je postavljanje mlajev in transparentov ob državnih cestah kaznivo, za kar nas bodo prijavili pristojni inšpekcijski službi. Mlaje smo torej podrli in jih podarili enemu od kmetov, ki nam je pomagal pri sečnji, postavitvi in podiranju. Sam pa jih je potem uporabil pri svojem delu.

Za postavitev mlajev smo se odločili zaradi tradicije, veselja in ponosa, da opozorimo prebivalce in vse, ki pridejo v naš kraj, da praznujemo 130- obletnico neprekinjenega delovanja

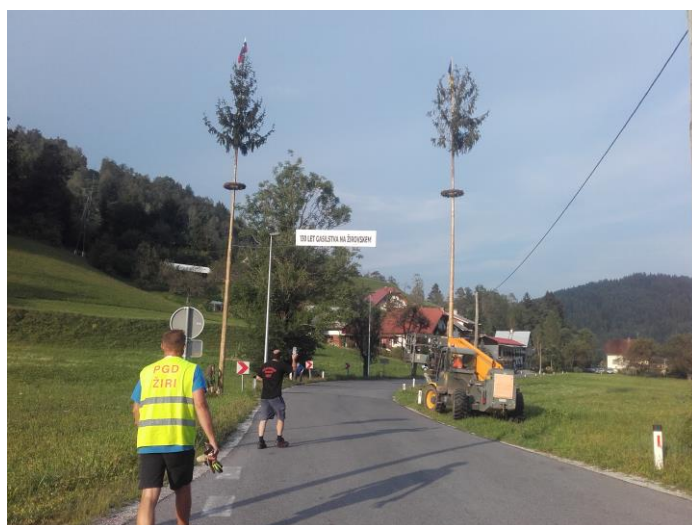
našega društva. Dela je resnično veliko, tudi nevarnosti so, vendar so jih postavljali že naši predniki ob vseh večjih dogodkih in slovesnostih in mi želimo s tem nadaljevati. Če bomo upoštevali zakone in s postavljanjem prenehali, bo v pozabo odšel še en običaj.»

Fotografija 13 in Fotografija 14: Pletenje vencev

Fotografija 15 in Fotografija 16: Postavljanje mlajev

Fotografija 17: Mlaja sta postavljena

2.2.8 Mlaji za Guinnessovo knjigo rekordov

Postavljanje mlajev je danes dobilo novo, lahko bi rekli tehniško razsežnost, povezano z željo po postavitvi najvišjega mlaja in tako z globalnim tekmovanjem za Guinnessovo knjigo rekordov. Roke lokalnih fantov in mož ter vrvi in oporne drogove, s katerimi so dvigovali težje in dolge mlaje, so zamenjali hidravlična dvigala in traktorji.

V Mozirju deluje posebno društvo, ki se imenuje Etnografsko društvo Mlajevci. Fantje se ob postavljanju mlajev družijo že več kot petdeset let in radi se pohvalijo, da so ob določenih dogodkih postavili veliko mlajev, npr. ob svetovni razstavi živine v Mozirju štiriindvajset, za vsako državo udeleženko enega, ob obisku papeža Janeza Pavla v Sloveniji pa so postavili sedem velikih in šest majhnih mlajev, ker je bil papež star šestinsedemdeset let. Pred 1. majem vsako leto postavijo visok mlaj. Leta 2016 je bil visok kar 63 m. Sestavili so ga iz dveh smrek (povzeto po Bogataj, 2011, str. 131).

2.2.9 Mlaji za okrogle obletnice

Postavljanje mlajev je slovenska etnološka posebnost. Postavljali so jih za poroke, rojstva, davno za obiske pomembnih državnikov, recimo cesarja, v času socializma za prvi maj. Navada je skoraj že zamrla, tako da je v resnici prav prijetno videti kakšen mlaj v čast mladoporočencev.

»Toda v zadnjem času se moda mlajev vrača in sprevrča. Celo v mesto prodira. Le da ne gre za visoke smreke, ki jih postavijo pred hišo mladoporočencev, temveč se večina mlajev postavi ob okroglem rojstnem dnevu. Če je bilo to včasih le za moških 50 let, je zdaj za vse od 20 do 90. Ker pa se za dame nekako ne zdi primerno, da bi jim pred duri navpično postavili hlode s prometnim znakom, je nastala ženska moda mlajev rož. Lahko so marjetice, sončnice, vrtnice, lahko so leseni ali plastični. Tudi mlaji rože imajo v sredini z velikimi številkami zapisano letnico. So pa mlaji rože res blizu slovenske duše. Ko je zabave konec, jih lahko razstavite in prodate. Spletni oglasniki so polni ponudb za »malo rabljene mlaje za rojstne dneve (<https://www.dnevnik.si/1042819176>).«

Že v uvodu smo napisale, da smo mlaje razdelile na »tradicionalne« (smreka z vencem, trakovi, napisom, zastavo) in »sodobne« (roža, prometni znak ...). Skrbno smo spremljale dogajanje v našem kraju in nekatere mlaje fotografirale, pa tudi na potovanju po Sloveniji smo včasih prosile starše, da upočasnijo vozilo, da smo pridobile kakšno fotografijo. Nekaj spodnjih fotografij prihaja iz zasebnega arhiva anketirancev. Ugotovile smo, da slavlencem postavljajo zelo različne mlaje. Postavljajo jih tudi za različne obletnice. Najdejo se že za polnoletnost, 20, 30 in več let. »Tradicionalnim« so dodani predmeti, ki prikazujejo slavljenčevo službo, hobi, priljubljeno jed ..., »sodobni« prikazujejo ustvarjalnost ljudi, ki so jih izdelali.

Fotografija 22 in Fotografija 23: Mlaja za polnoletnost

Fotografija 18: Brezovo drevo z avtomobilčkom

Fotografija 19: Prometni znak

Fotografija 20: Roža za okroglo obletnico

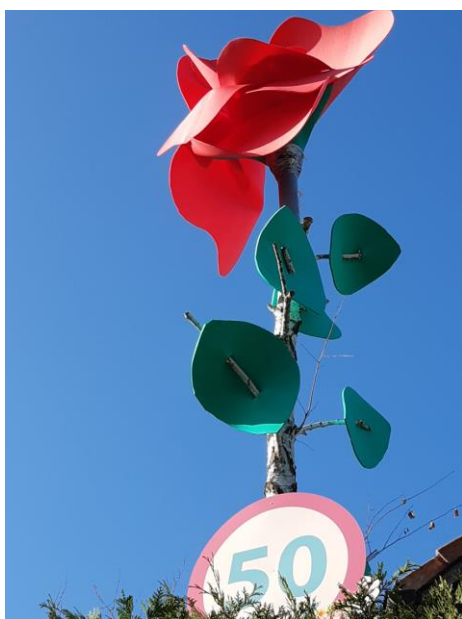
Fotografija 21: Številka z utripajočimi lučkami

Fotografija 24: Mlaj z dodatki za »kuharja«

Fotografija 25: Mlaj za slikopleskarja

Fotografija 26: Roža za gospo

Fotografija 27: Lutka slavljenca

3 RAZISKOVALNI DEL

V raziskovalnem delu nas je zanimalo, kaj ljudem pomeni pojem mlaj, ob katerih priložnostih mlaje postavijo, kakšen je njihov osebni odnos do mlajev ter kaj se dogaja ob samem postavljanju mlaja. V ta namen smo oblikovale vprašalnik, s pomočjo katerega smo pridobile večino informacij. Razdelile smo 60 anket. Večina je odgovorila na vsa vprašanja, so se pa našli vprašalniki, na katerih je manjkalo del odgovorov, zato se v prikazu rezultatov ne ujemajo številke anketiranih v celoti.

3.1 METODOLOGIJA

Najprej smo pregledale različno literaturo: strokovne knjige, časopise, spletne strani. Odločile smo se za teoretične metode dela: opisno metodo, metodo anketiranja in metodo intervjuja, ki smo ga oblikovale kot delno strukturirani intervju. Nato je sledilo statistično obdelovanje podatkov in primerjava le –teh.

3.1.1 Opis vzorca raziskave

Zanimalo nas je mnenje odraslih občanov. Od 60 razdeljenih vprašalnikov smo prejele 52 izpolnjenih, ki smo jih nato uporabile za nadaljnjo analizo. Pri slednji smo spoznale, da so naš vzorec večinoma sestavljale ženske srednjih let. Opravile smo tudi intervju (Priloga št. 2) s predsednico PGD Žiri, ki nam je kasneje odgovore posredovala v elektronski obliki. Želele smo opraviti še intervju z gospodom Primožičem, a nas je prosil za vprašanja v pisni obliki (Priloga št. 3), na katera je tudi odgovoril. Lenča pa se je pogovarjala s svojim očetom (Priloga št. 4).

3.1.2 Opis merskega instrumenta

Osnovni merski instrument je bil vprašalnik, ki smo ga samostojno sestavile (Priloga št. 1). Vprašanja/trditve smo razdelile na več vsebinskih sklopov, ki so izhajali iz poznavanja teoretičnega dela problema.

3.1.3 Opis postopka zbiranja podatkov

Vzorčen primer vprašalnika je najprej rešil eden izmed naših staršev. Vprašalnike smo nato razdelile nekaterim učiteljicam in učiteljem, našim staršem, starim staršem, sorodnikom, sosedom, Elinina mami pa jih je razdelila med udeleženske joge. Časa za reševanje so imeli nekaj dni.

3.1.4 Obdelava podatkov

Sledila je obdelava podatkov. Najprej smo naredile zbirnik odgovorov, večinoma v obliki tabel, kar nam je vzelo zelo veliko časa. Nato smo dobljene rezultate predstavile v obliki grafov, ki smo jih analizirale in interpretirale. Odgovore smo želele predstaviti po spolu, a smo šele pri vrnjenih vprašalnikih ugotovile, da so jih reševale večina ženske. Naj omenimo, da vrednost na vertikali grafa predstavlja število anketirancev in ne odstotnih točk. Šele pri zbirniku odgovorov smo ugotovile, da nekateri anketiranci niso odgovorili na vsa vprašanja ali se odločili za ponujene odgovore. Tako je število odgovorov na različnih grafih različno. Dodale smo še intervju, pisne odgovore in raziskovalno nalogo opremile s fotografijami, ki smo jih večina posnele same na terenu ali pa so iz zasebnega arhiva anketirancev.

3.2 REZULTATI

3.2.1 Mlaj

V tem poglavju nas je zanimalo, kaj anketiranci razumejo pod pojmom mlaj in katere sodobne mlaje poznajo.

Pod **pojmom mlaj** razumejo:

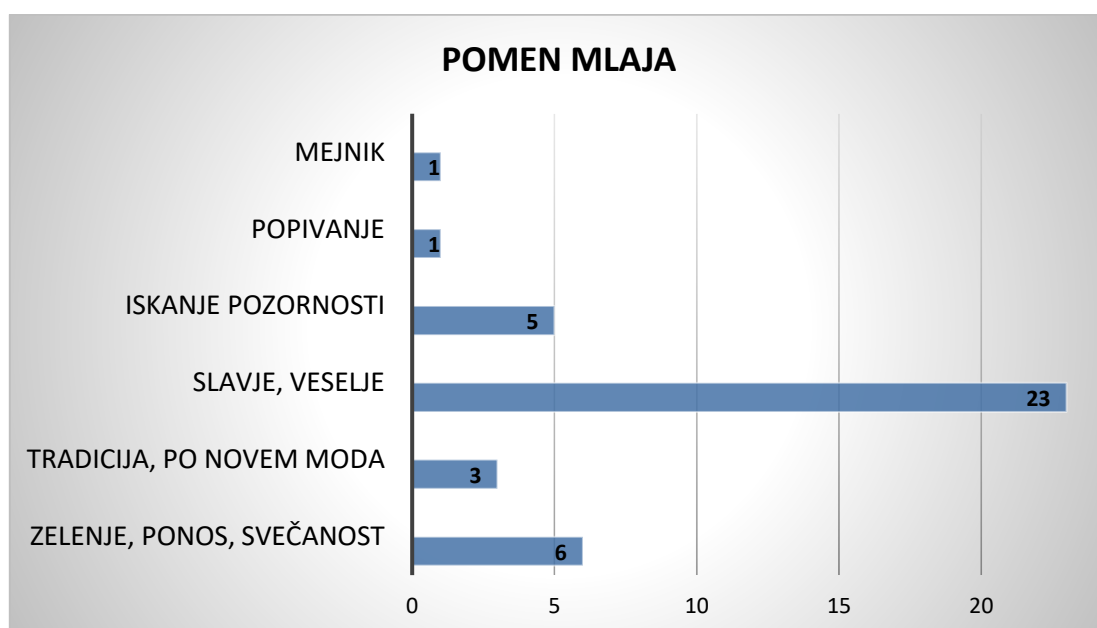
- smreko, olupljeno, okrašeno z vencem spletenih iz vej (14);
- smrečico ob rojstnem dnevu, novi maši, obletnici, poroki (11);
- obsekano deblo jelke, smreke, ki se postavi ob različnih priložnostih (13);
- obeležuje neko slovesnost, tradicijo (12);
- lunine mene (10);
- veliko brezvezno pošast, ki pritegne pozornost.

Pod **pojmom »sodobni mlaj«**, ki jih postavljajo zlasti ob okroglih obletnicah osebnih praznovanj razumejo:

- veliko rožo, cvet, iz različnih materialov, ki jih postavljajo zlasti ženskam (30);
- štokljo, postavljeno za dobrodošlico novorojenčkom (3);
- lutka – podoba slavljenca (s senom, slamo nabasana vreča, oblečena s podobnimi oblačili, kot jih nosi slavljenec, na obrazu pritrjena povečana fotografija slavljenca, na glavi ruta ali klobuk (25);
- prometni znak oziroma znak s številko slavljenčevih let (20);
- številka slavljenčeve starosti iz različnih materialov (3);
- pripomočki, ki jih slavljenec/ka rabi v službi, obrti ... (8);
- pripomočki ali nekaj, kar predstavlja slavljenčev hobi, šport (8);
- plakati s slavljenčevo fotografijo (5).

3.2.2 Pomen mlajev

Na vprašanje, kaj mlaji pomenijo/simbolizirajo anketirancem, smo dobile različne odgovore.

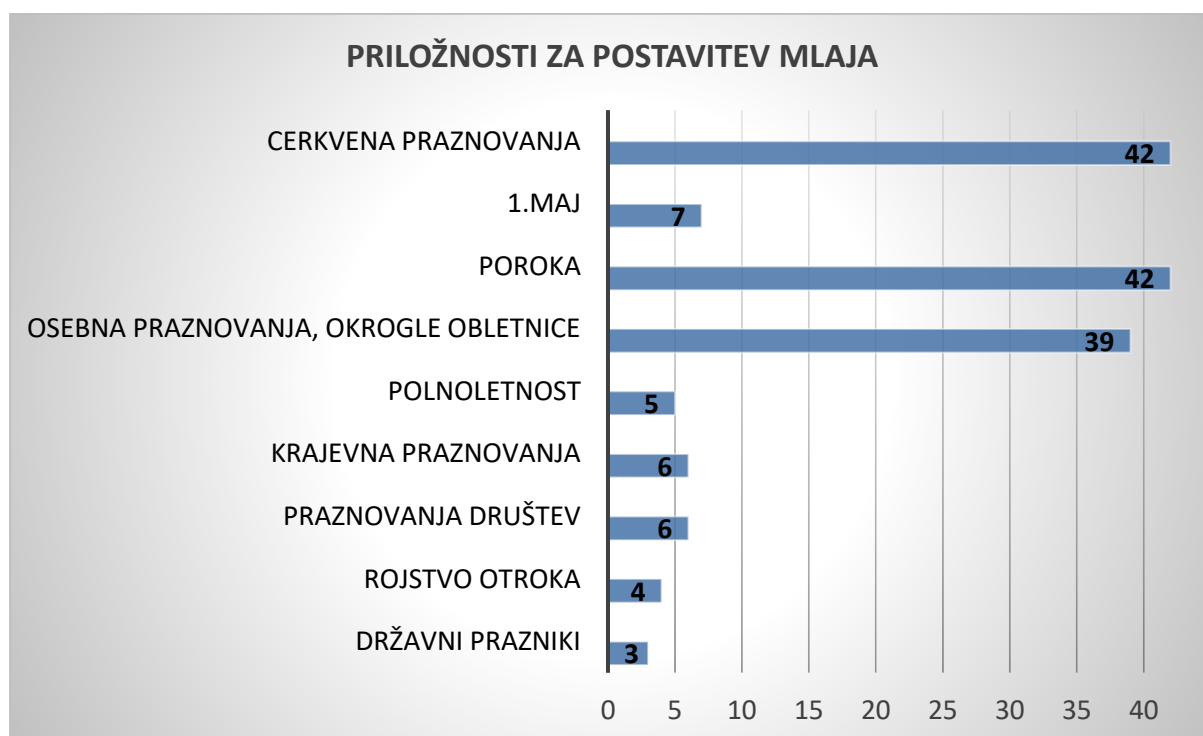
Graf 1: Pomen mlaja

Večini mlaj simbolizira pozitivna čustva, mnenja: veselje, slavlje, ponos, svečanost. Nekatere spominja na tradicijo, spet drugi menijo, da si ljudje s postavljanjem mlajev želijo pridobiti pozornost.

3.2.3 PRILOŽNOSTI ZA POSTAVITEV MLAJA

Anketirance smo povprašale, katere so priložnosti, dogodki ..., ko ljudje postavljajo mlaje. Odgovori niso bili izbirnega tipa, pač pa so jih napisali sami.

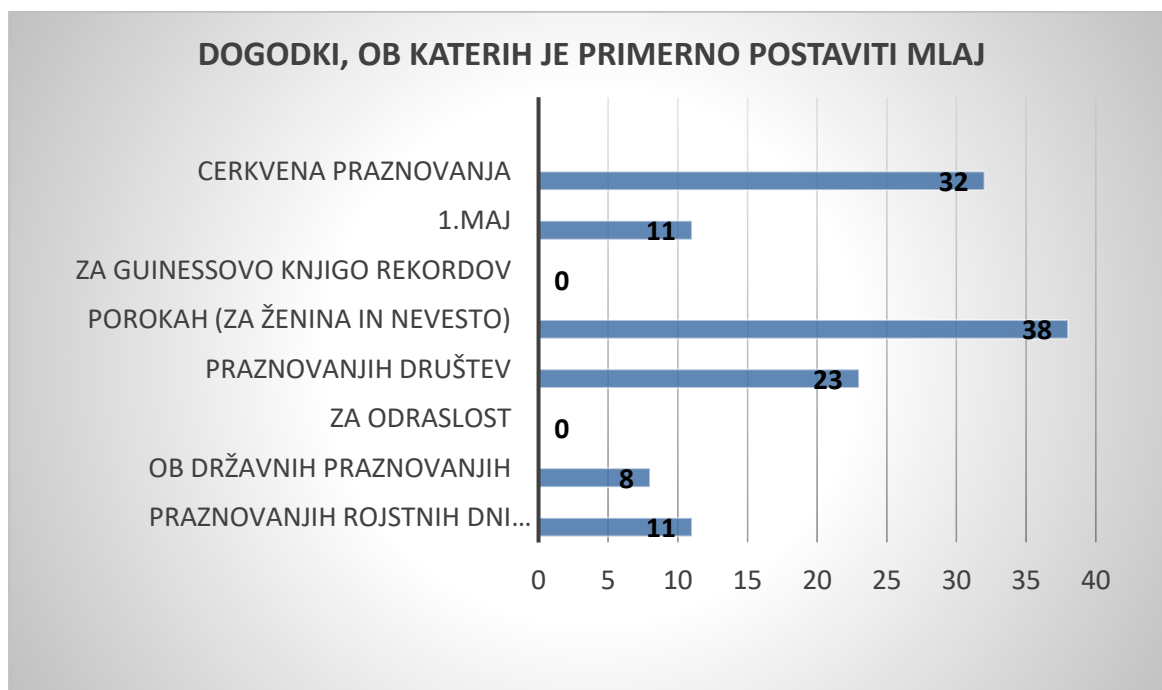

Graf 2: Priložnosti za postavitev mlaja po mnenju anketirancev

Najpogostejši odgovori so bili, da se mlaje postavlja ob cerkvenih in osebnih praznovanjih, kot je okrogla obletnica in poroka. Veliko jih je napisalo, da mlaje postavljajo ob porokah, kar nas čudi, saj jih zelo redko vidimo v domačem kraju. Mogoče se anketiranci spominjajo preteklosti, tudi svoje, ko skoraj nobena nevesta ni doma zapustila brez šrange in mlaja, ki so ji ga postavili vaški fantje. Pod mlaj, ki se postavlja ob rojstvu otroka, so verjetno mislili podobo štorklje, ki pogosto krasi vhod v novo domovanje dojenčka.

3.2.4 DOGODKI, OB KATERIH JE PRIMERNO POSTAVITI MLAJ

V teoretičnem delu smo ugotovile, da se je mlaje v preteklosti postavljalo le ob določenih dogodkih. Novejši čas pa je prinesel spremembe tudi na tem področju. Anketirancem smo na podlagi znanja iz teoretičnega dela ponudile možne odgovore. Odločili so se lahko za največ tri odgovore.

Graf 3: Dogodki, ob katerih je, po mnenju anketirancev, primerno postaviti mlaj

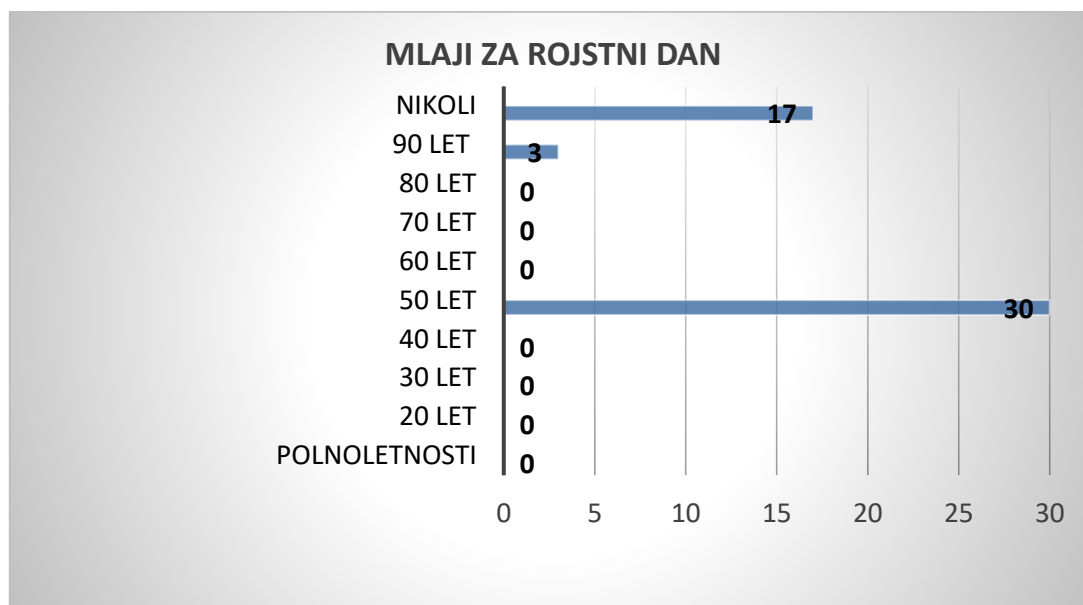
Poroka, cerkvena praznovanja in praznovanja raznih društev so dogodki, ob katerih se strinjajo s postavitvijo mlajev. Majhen pa je delež tistih, ki bi mlaj postavili ob osebnem praznovanju (okrogli obletnici), nikakor pa ne za Guinnessovo knjigo rekordov ali za odraslost, kar je običaj nekaterih krajev v Pomurju.

Nekateri anketiranci so pod drugo napisali, da ni primerno postaviti mlaja ob jurjevanju (1) ali ko zgradijo novo hišo (3). V našem kraju je star običaj, da gospodar pritrdi na sleme strehe, ko to pokrijejo s kritino, smrekov vrh. Družini, ki bo bivala pod »novo streho«, naj bi prinašala srečo.

3.2.5 Mlaj za rojstni dan (okroglo obletnico)

Pogosto vidimo ob hišah mlaje postavljene za osebni praznik (rojstni dan). Zastavile smo vprašanje, ob kateri okrogli obletnici se jim zdi smiselno/dopustno postaviti mlaj.

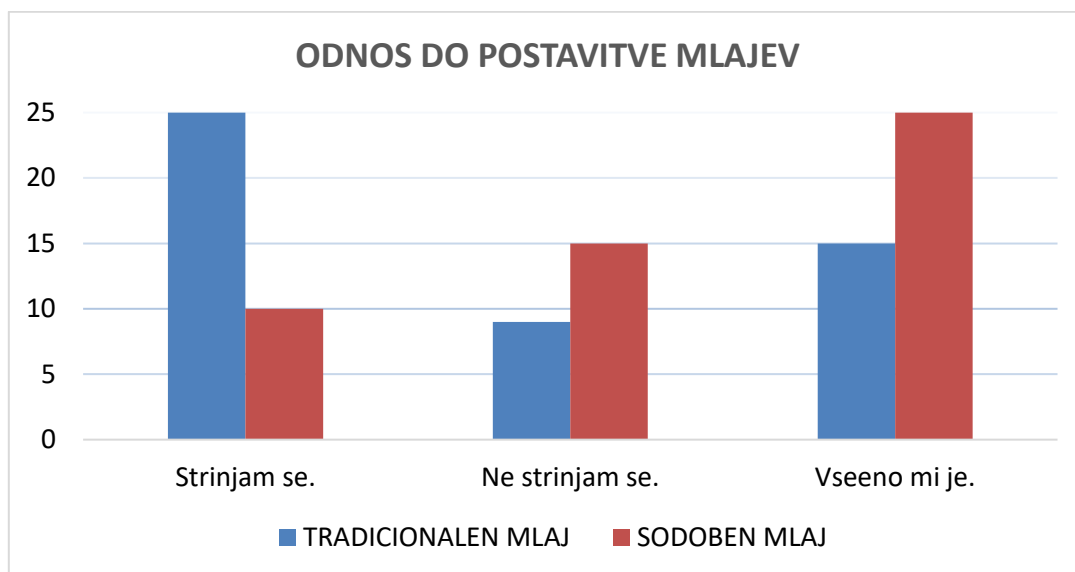
Graf 4: Mlaji za rojstni dan (okrogle obletnice)

Večina meni, da je za postavitve mlaja najbolj primerna okrogla obletnica 50. let, precej anketirancev pa, da nikoli. S postavitvijo mlaja za ostale rojstne dneve se ne strinjajo, trije menijo, da je postavitve opravičljiva ob visokem življenjskem jubileju. Presenetil nas je odgovor, da ni primerno postaviti mlaja ob dopolnjeni polnoletnosti, saj jih v kraju pogosto vidimo, tako tradicionalne mlaje kot sodobne.

Ob rojstnih dnevih ljudje slavljenču pogosto postavijo »sodoben« mlaj, npr. leseno rožo, sadež (ananas) ... Povprašale smo jih, kaj menijo, s čim je povezana oblika takšnega mlaja. Najpogostejši odgovori so bili, da z njihovo službo ali hobijem. Nekdo, ki je zidar, so mu na mlaj obesili zidarsko orodje, moškemu, ki je lovec, so naredili maketo lovske opazovalnice ...

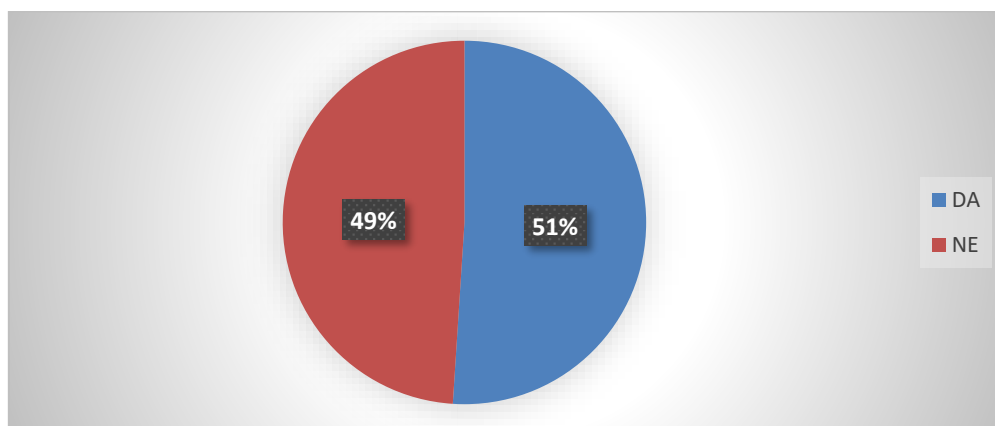
3.2.6 Vaš odnos do mlajev, postavljenih ob osebnih praznovanjih

Anketirance smo vprašale, kakšen je njihov odnos do mlajev, ki jih postavijo slavljenču ob okrogli obletnici, kako bi se počutili, če bi jim ob njihovem praznovanju prijatelji, sorodniki, vaščani postavili »tradicionalen mlaj« (visoka smreka ali jelka z obeljenim deblom in zelenim vrhom, postavljena za okras) ali »sodoben mlaj« (rožo, maketo gostilniškega šanka, lutko – njegovo podobo ...).

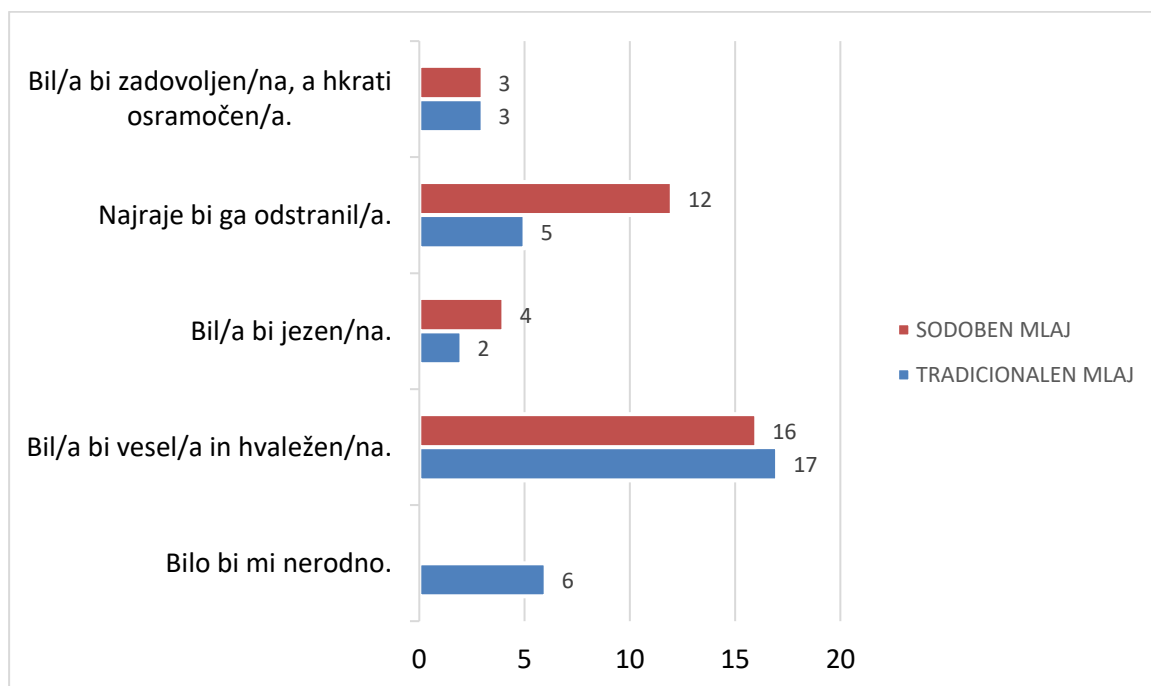
Graf 5: Osebni odnos do mlajev

Anketiranci so dokaj naklonjeni mlajem, čeprav je precejšen delež tistih, ki jim je vseeno, torej jih ne odobravajo, ne zavračajo. Več se jih je odločilo za tradicionalen mlaj, velik je delež tudi tistih, ki jim je vseeno, kakšen mlaj se postavi.

Graf 6: Ali so vam ali vašemu družinskemu članu že postavili mlaj?

Polovica vprašanih že ima izkušnjo z mlaji, ki so bili postavljeni v pozornost njihovim družinskim članom ali njim osebno.

Graf 7: Kako ste se oziroma bi se počutili, ko so vam (če bi vam) sorodniki, prijatelji ..., postavili mlaj?

Večina vprašanih je bila/bi bila vesela in hvaležna, če bi jim postavili mlaj. Iz grafa ugotavljamo, da so nekoliko bolj naklonjeni tradicionalnim mlajem kot sodobnim. Nekaterim bi bilo nerodno, drugi bi ga najraje odstranili, pri nekaterih pa se mešata zadovoljstvo in sram.

Anketirance, ki so odgovorili, da jim **bi bilo nerodno, bili bi jezni** ... smo poprosili za utemeljitev. Odgovori so naslednji:

»Počutila bi se osramočeno, če bi po kraju visele moje fotografije ali, če bi na mlaj napisali mojo letnico (jo ne skrivam, a ni potrebno, da jo vsi vedo).«

»Ne maram izpostavljanja, nisem rada v središču pozornosti.« (5)

»Raje skrivam svoja leta, ne maram voščil od neznancev, če bi mi mlaje postavili prijatelji, bi bila vseeno zadovoljna.«

»Ne maram, da bi vsi vedeli, da praznujem.« (2)

»To je kmečka navada.« (3)

Utemeljitev tistih, ki **bi bili veseli postavitve mlaja**, je:

»Vedel/a bi, da so se prijatelji potrudili zame, da me cenijo.« (22)

»Manjša pozornost.« (4)

»Všeč so mi stari običaji.« (4)

»Skupaj se poveselimo.«

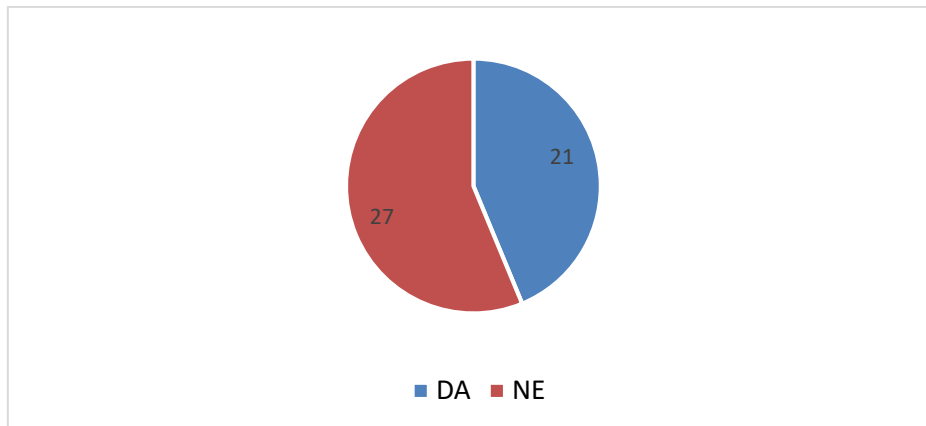
»Vedno sem vesela dobre družbe in veselega vzdušja.«

Utemeljitev tistih, ki **bi bili zadovoljni, a hkrati osramočeni** je:

»Zadovoljna bi bila, ker bi vedela, da me imajo radi in so bili do mene pozorni. Malo pa mi bi bilo nerodno, saj bi vsi vedeli za mojo starost.« (4)

3.2.7 DOGAJANJE OB POSTAVLJANJU

Izvedeti smo želele, če so anketiranci že sodelovali pri postavljanju mlaja, kaj se je ob tem dogajalo, katere pozitivne lastnosti, čustva so se porajala.

Graf 8: Ali ste vi že sodelovali pri postavitvi mlaja?

Manj kot polovica vprašanih je že sodelovalo pri postavitvi mlaja, torej imajo osebne izkušnje.

Na spodnja vprašanja so odgovorili le tisti, ki so že sodelovali pri postavitvi mlaja.

Sodelovali so ob postavitvi mlaja za 60., 80., 90. rojstni dan, Abrahama (5), poroko (10), okroglo obletnico osebnega praznovanja, ob cerkvenem prazniku (3).

Dogajanje pred postavitvijo mlaja:

»Nekajkrat smo se sestali pri organizatorju postavljanja (sorodniku) in se dogovarjali, kdo bo smreko posekal, jo omajil, pripeljal, postavil (delo za moške) ; ženske smo spletle venček iz smrekovih vej; dogovorili smo se za program.« (10)

»Razdeli smo delo glede na fizične sposobnosti (postavljanje, dvigovanje ali krašenje).« (3)

»Dogovori o tem kdaj, kdo, komu in kje se postavlja.«

»Pripravili smo ves potreben material in pripomočke.«

»Zbiranje idej, priprava plakata, rekvizitov, sestavljanje zabavne pesmice.«

»Sestanek v četrtek, v petek 'na šverc' posekali smreko, privlekli na določeno mesto, postavljali do 3h zjutraj, straža.«

»Fantje postavljajo, je pa tudi veliko gledalcev.«

Dogajanje ob postavljanju mlaja:

»Bilo je polno smeha, igral je harmonikaš, slavljenca smo zapeli, recitali pesmi, ki smo jih sami sestavili.«

»Veliko druženja in zabave, medsebojnega sodelovanja.«

»Druženje, pijača, jedača.«

»Bilo je veliko smeha in zabave.« (3)

»Druženje in zabava.« (2)

»Skupno delo, srečanje sosedov, zabava.«

»Par jih je postavljalo, ostali so gledali in komentirali.«

»Muzika, zakuska, vriskanje, prepevanje.«

»Sodelovali so, se pogovarjali, bili veseli.«

»Igra muzika, harmonikaš.«

»Pazili smo, da nas slavljenec ni slišal.«

Dogajanje po postavitvi mlaja:

»Slavljenec nas je pogostil (hrana, pijača); plesali smo; prepevali in se imeli lepo.« (7)

»Neko posebno, 'mini' praznovanje.« (3)

»Ofiranje', potem pa veliko smeha in zabave ...«

»Straža mlajev, zakuska.« (2)

»Druženje ob kozarčku pijače, z Zdravljico in prigrizkom.« (2)

Pozitivne lastnosti, ki so se razvijale med postavljalci mlaja:

»Medsebojno sodelovanje, pomoč, povezovanje.« (5)

»Druženje, veselje in utrjevanje prijateljskih vezi.« (10)

»Bilo je veliko dobre volje, pozitivnih odnosov.«

»Spoznali smo drug drugega.«

»Medsosedska povezanost.«

»Krepitev medsosedskih odnosov, nadaljevanje tradicije.«

»Prijateljstvo.«

Fotografija 28 in Fotografija 29: Druženje ob zvokih harmonike, jedachi in pijači

4 RAZPRAVA

V teoretičnem delu smo spoznale pomen pojma mlaj, razvoj tega skozi čas in priložnosti, ob katerih se je mlaje postavljalo. Postavljanje mlajev naj bi izhajalo že iz 13. st. v povezavi s počastitvijo sv. Jurija. Mlaji naj bi označevali oz. simbolizirali pomladno rast ter prebujanje življenja in predstavljajo visoko smreko ali jelko z obeljenim deblom in zelenim vrhom. Mlaje so postavljali ob različnih priložnostih, npr. porokah, pri čemer je bil namen slovo od samskega stanu oz. slovo iz vasi. V intervjuju z g. Viktorjem Miklavčičem smo izvedele, da so mlaje običajno postavljali le nevestam, kasneje pa tudi ženinom. Leta 1845 so z mlaji počastili položitev temeljnega kamna za Trnovsko cerkev v Ljubljani, 1856 obisk cesarja Franca Jožefa v Ljubljani, leta 1905 odkritje Prešernovega spomenika ... Danes mlaje postavljajo ob različnih cerkvenih, društvenih praznovanjih, o čemer sta nam pripovedovala ga. Lijana Mlinar in g. Jure Primožič, osebnih praznovanjih, fantje in dekleta iz vasi pri Beltincih z okrašenim mlajem zaznamujejo svoj prehod iz mladostnosti v polnoletnost ... Ugotovile smo, da mlaj predstavlja slovensko tradicijo, star običaj, praznovanje in kaže spoštovanje do slavljenca.

V prvem poglavju raziskovalnega dela smo ugotovile, da večini vprašanih pojem mlaj pomeni smreko, jelko, kar desetim pa lunine mene. Pod »sodobnim mlajem« poleg rož z letnico rojstnega dne na sredini, prometnega znaka ... razumejo tudi maketo štorke, ki jo novorojenčkom postavijo domači ob vhodu v dom za dobrodošlico ali celo lutko slavljenca. Večini mlaj simbolizira pozitivna čustva, mnenja: veselje, slavlje, ponos, svečanost, spet drugi menijo, da si ljudje s postavljanjem mlajev želijo pozornosti.

Razlikujejo se odgovori na vprašanja, ob katerih priložnostih se danes mlaje postavlja in kakšno je njihovo mnenje, kdaj je mlaj primerno postaviti. Najpogostejši odgovori so bili, da se mlaje postavlja ob cerkvenih in osebnih praznovanjih, kot so okrogle obletnice in poroke. Poroka, cerkvena praznovanja in praznovanja raznih društev so dogodki, ob katerih se strinjajo s postavitvijo mlajev. Majhen je delež tistih, ki bi mlaj postavili ob osebnem praznovanju (okrogli obletnici) in še tedaj naj bi se mlaj postavilo le za 50. rojstni dan, nikakor pa ne za Guinnessovo knjigo rekordov ali za odraslost, kar je običaj nekaterih krajev v Pomurju.

V naslednjem poglavju nas je zanimalo, kakšen odnos imajo do mlajev postavljenih za osebni praznik (okroglo obletnico). Anketiranci so dokaj naklonjeni mlajem, čeprav je precejšen delež tistih, ki jim je vseeno, torej jih ne odobravajo, ne zavračajo. Polovica vprašanih že ima izkušnjo z mlaji, ki so bili postavljeni v pozornost njihovim družinskim članom ali njim osebno. Nekateri so le sodelovali pri postavljanju mlaja.

Zanimalo nas je, kako bi ali so se počutili, ko so/bi jim ob osebnem praznovanju prijatelji, sorodniki ... postavili mlaj. Večina vprašanih je bila/bi bila vesela in hvaležna, če bi jim postavili mlaj. Nekaterim bi bilo nerodno, drugi bi ga najraje odstranili, pri nekaterih se mešata zadovoljstvo in sram. Bilo bi jim nerodno ali bi bili jezni zato, ker ne marajo biti izpostavljene oziroma v središču pozornosti, nekateri menijo, da je to neprimerna kmečka navada. Tisti, ki bi bili veseli postavitve mlaja, izpostavljajo, da bi vedeli, da prijateljem, sorodnikom veliko pomenijo, saj so se potrudili zanje. Pri nekaterih pa bi se mešalo zadovoljstvo in sram. Zadovoljni bi bili, ker bi vedeli, da jih imajo prijatelji radi, sram pa zato, ker bi mimoidoči vedeli za njihovo starost.

Pred postavitvijo mlaja so se prijatelji, sorodniki večkrat sestali, si razdelili delo, se dogovorili za program ob postavljanju mlaja. Ob postavljanju jih je spremljalo veselje, smeh, glasba, prepevanje, vriskanje ... Po postavitvi pa druženje ob jedači in pijači, prepevanje. Čeprav dr. Gorazd Makarovič postavljanju mlajev ne pripisuje večjega pomena, se z njim ne strinjamo. Naj bo »tradicionalen« ali »sodoben« mlaj, ob njem se ljudje družijo, sodelujejo, si pomagajo, spoznavajo drug drugega, krepijo prijateljstvo, se veselijo in obenem nadaljujejo tradicijo. To pa so vsekakor lastnosti in vrednote, ki jo potrebuje vsaka družba.

5 ZAKLJUČEK

Ostalo nam je le, da potrdimo ali ovržemo hipoteze, postavljene na začetku raziskovalnega dela.

1. hipoteza: Tradicija postavljanja mlajev je bila in je še vedno poznana le na podežlju.

OVRŽENA

Že iz literature smo ugotovile, da so mlaje postavljali tudi v mestih, zlasti ob cerkvenih, kulturnih praznovanjih, obiskih pomembnih oseb, 1. maju.

2. hipoteza: Večina ljudi meni, da je mlaj primerno postaviti le ob določenih praznovanjih.

POTRJENA

Večina anketirancev meni, da so najprimernejši dogodki za postavitev mlajev cerkvena in društvena praznovanja ter mlaji v pozornost ženinu in nevesti. Niso pa naklonjeni osebnim praznovanjem ali celo postavljanju za doseganje rekordov.

3. hipoteza: V današnjem času so zelo priljubljeni posodobljeni mlaji.

OVRŽENA

Mlaj še vedno predstavlja smrekovo drevo, z obeljenim deblom, na vrhu zastava ali venec.

4. hipoteza: Ljudje, ki jim postavijo mlaj ob osebnem praznovanju, so pozornosti veseli.

OVRŽENA

Nekateri so pozornosti res veseli, a je veliko ljudi, ki bi bili ob tem jezni, v nekaterih bi se mešalo zadovoljstvo in sram.

Tekom raziskovanja nas je presenetilo, da veliko anketirancev ni naklonjenih postavitvi mlajev in da jim tradicija ne pomeni veliko.

Ugotovile smo, da je raziskovalno delo zelo zahtevno, saj smo zanj porabile veliko časa, a smo se zato tudi več naučile. Spoznale smo, da je večina ljudi pripravljenih sodelovati, saj so nam radi odgovorili na vprašanja, rešili anketo ali dali slikovno gradivo. Naučile smo se, kako se podatki zbirajo, uredijo, grafično prikažejo in razložijo. Če bi se še enkrat lotile dela, bi ga časovno bolje razporedile, sicer pa smo zadovoljne z delom in rezultati.

6 VIRI IN LITERATURA

Ali veste od kod izvira postavljanje mlajev. Pridobljeno 2. 12. 2019 na <https://mojeposavje.si/ali-veste-od-kje-izvira-postavljanje-mlajev/>

Bogataj, J. (2011). *Slovenija praznuje*, Ljubljana: Mladinska knjiga.

Komar, S. *Poročni običaji in simboli poroke.* Pridobljeno 23. 11. 2019 na <https://omisli.si/nasvet-strokovnjaka/poroka/porocni-obicaji-simboli-poroke-dekliscina-fantovscina-sranga-mlaj/>

Miklavčič, V. (2020). Ustni vir. Žiri.

Mlinar, L. (2019). Ustni vir. Žiri.

Muratović, A. *Majoš: dokumentarni film.* Pridobljeno 8. 12. 2019 na <https://4d.rtvlo.si/arhiv/dokumentarni-filmi-in-oddaje-izobrazevalni-program/67591972>

Nesnovna kulturna dediščina: šege ob poroki, postavljanje mlajev in šrange. Pridobljeno 30. 10. 2019 na http://www.culturalcapitalcounts.eu/index.php/sl/nesnovna-kulturna-dediscina?area=5&category=0&country=0&search_string=&sent=1&detail=50

Poročni običaji. Pridobljeno 7. 12. 2019 na <https://www.hedonist.si/organizacija-poroke-nase-delo/92-porocni-obicaji>

Primožič, J. (2019). Ustni vir. Žiri.

Rožman, A. *Razvoj mlajev na Slovenskem: mlaji so počastili že obisk Franca Jožefa.* Pridobljeno 10. 10. 2019 na <https://www.dnevnik.si/1042734902>

Svete, V. *Mlaj za ženske.* Pridobljeno 15. 12. 2019 na <https://www.dnevnik.si/1042819176>

Wikipedia. Pridobljeno 10. 10. 2019 na [https://sl.wikipedia.org/wiki/Mlaj_\(drevo\)](https://sl.wikipedia.org/wiki/Mlaj_(drevo))

Zakaj postavljamo mlaje in kurimo kresove. Pridobljeno 9. 12. 2019 na <http://lendavainfo.com/zakaj-postavljamo-mlaje-in-kurimo-kresove/>

Fotografija 1: <http://zgloke.blogspot.com/2009/09/postavljanje-mlaja-sranga-in-poroka.html>

Fotografija 2: <http://www.gorenjskiglas.si/apps/pbcs.dll/article?AID=/20160726/C/160729761/1123/1167/tja-sa-dobro-cilja-&template=printart>

Fotografija 3: <https://www.ztk-beltinci.si/prireditev/100-let-postavljanja-majosa-v-gancanih/>

Fotografija 4: <http://www.zupnija-ziri.si/819-priprava-mlajev-za-novo-maso-2018>

Fotografija 5: <http://www.zupnija-ziri.si/819-priprava-mlajev-za-novo-maso-2018>

Fotografija 6: <https://www.fotoviktor.com/album/novomasnisko-posvecenje-marko-mrlak-stolnica-29-6-2018/#!>

Fotografija 7: <https://www.fotoviktor.com/album/novomasnisko-posvecenje-marko-mrlak-stolnica-29-6-2018/#!>

Fotografija 8: <https://www.fotoviktor.com/album/novomasnisko-posvecenje-marko-mrlak-stolnica-29-6-2018/#!>

Fotografija 9: <https://www.fotoviktor.com/album/novomasnisko-posvecenje-marko-mrlak-stolnica-29-6-2018/#!>

Fotografija 10: <https://www.fotoviktor.com/album/novomasnisko-posvecenje-marko-mrlak-stolnica-29-6-2018/#!>

Fotografija 11: <https://www.fotoviktor.com/album/novomasnisko-posvecenje-marko-mrlak-stolnica-29-6-2018/#!>

Fotografija 12: https://sl.wikipedia.org/wiki/Mlaj_drevo

Fotografija 13: arhiv PGD Žiri

Fotografija 14: arhiv PGD Žiri

Fotografija 15: arhiv PGD Žiri

Fotografija 16: arhiv PGD Žiri

Fotografija 17: arhiv PGD Žiri

Fotografija 18: osebni arhiv Lenča Miklavčič

Fotografija 19: osebni arhiv Lenča Miklavčič

Fotografija 20: osebni arhiv Živa Grošelj

Fotografija 21: osebni arhiv Matic Bogataj

Fotografija 22: osebni arhiv Lenča Miklavčič

Fotografija 23: osebni arhiv Andrej Kokalj

Fotografija 24: osebni arhiv Elin Malavašič

Fotografija 25: osebni arhiv Živa Grošelj

Fotografija 26: osebni arhiv Živa Grošelj

Fotografija 27: osebni arhiv Mirko Govekar

Fotografija 28: osebni arhiv Andreja Bogataj

Fotografija 29: osebni arhiv Andreja Bogataj

7 PRILOGE

Priloga 1

VPRAŠALNIK

Smo učenke OŠ Žiri in delamo raziskovalno nalogo na temo MLAJI. Prosimo vas, da izpolnite naš vprašalnik in nam tako pomagate pri raziskovalnem delu. Anketa je anonimna. Za vaše sodelovanje se vam lepo zahvaljujemo.

Lenča, Živa in Elin

I. MLAJ

1. Kaj razumete pod **pojmom** mlaj? _____

2. Naštejte nekaj vrst »sodobnih mlajev« (npr. roža), ki jih postavljajo zlasti ob okroglih obletnicah osebnih praznovanj: _____

II. POMEN MLAJEV

1. Kaj vam mlaj **pomeni/simbolizira**? _____

III. PRILOŽNOSTI POSTAVITVE MLAJEV

1. Ob katerih **priložnostih, praznovanjih, dogodkih** ..., ki jih **poznate vi**, se mlaji postavijo? _____

2. Ob katerih priložnostih, praznovanjih ... **menite**, da je postavitve mlajev **najbolj primerna**? (obkrožite **do 3** prevladujoče odgovore)

a) praznovanj rojstnih dni (okroglih obletic)	b) praznovanj društev (gasilsko društvo ...)
c) cerkvenih praznovanj	č) porokah (mlaj za ženina in nevesto)
d) ob državnih praznovanjih	e) za Guinnessovo knjigo rekordov
f) za odraslost (fantje zaznamujejo svoj prehod iz mladostništva v polnoletnost)	
g) za 1. maj, praznik dela	i) drugo: _____

3. Mlaj za rojstni dan (okroglo obletnico).

a) Ob praznovanju katerega rojstnega dneva se vam zdi **smiselno** postaviti mlaj? (izberite **en** odgovor)

a) polnoletnosti (18 let)	b) 20 let	c) 30 let	č) 40 let	d) 50 let (abraham)
e) 60 let	f) 70 let	g) 80 let	h) 90 let	i) nikoli

b) Ob rojstnih dnevih postavljajo »sodobne« mlaje kot npr. roža, ananas, lovsko opazovalnica ... Kaj menite, s čim je povezana **oblika** takšnega »mlaja«? _____

III. VAŠ ODNOS DO MLAJEV, postavljenih ob osebnih praznovanjih

1. S postavitvijo **tradicionalnega mlaja** (smreka, okrašena ...) se:

a) strinjam   b) ne strinjam   c) mi je vseeno   d) drugo: _____

2. S postavitvijo »**sodobnega mlaja**« se:

a) strinjam   b) ne strinjam   c) mi je vseeno   d) drugo: _____

3. Ali so **vam** ali **vašemu družinskemu članu** že postavili mlaj?   DA   NE

4. Kako bi/ste se počutili, če vam sorodniki, prijatelji..., postavijo **tradicionalni mlaj**? (izberite **en** odgovor)

a) Bilo bi mi nerodno.   b) Bil/a bi vesel/a in hvaležen/na.   c) Bil/a bi jezen/na.

č) Najraje bi ga odstranil/a.   d) Bil/a bi zadovoljen/na, a hkrati malo osramočen/a.

e) Drugo: _____

Če ste odgovoril/a, da vam bi bilo **nerodno, bili bi jezni ... Zakaj?**

_____

_____

Če ste odgovorili, da bi bili **veseli, zadovoljni ... Zakaj?**

_____

_____

5. Kako bi/ste se počutili, če vam sorodniki, prijatelji..., postavijo »**sodobni mlaj**« z vašo fotografijo, letnico ... ? (izberite **en** odgovor)

a) Bilo bi mi nerodno.   b) Bil/a bi vesel/a in hvaležen/na.   c) Bil/a bi jezen/na.

č) Najraje bi ga odstranil/a.   d) Bil/a bi zadovoljen/na, a hkrati malo osramočen/a.

e) Drugo: _____

Če ste odgovoril/a, da vam bi bilo **nerodno, bili bi jezni ... Zakaj?** _____

_____

_____

Če ste odgovorili, da bi bili **veseli, zadovoljni ... Zakaj?**

_____

_____

IV. DOGAJANJE OB POSTAVLJANJU

1. Ali ste vi že sodelovali pri postavitvi mlaja?   DA   NE

2. Če ste odgovorili **pritrđilno**, odgovorite na naslednja vprašanja:

a) Ob postavljanju katerega mlaja (v kakšen namen) ste sodelovali?

_____

_____

b) Napišite, kako so potekale priprave pred postavitvijo mlaja.

_____

_____

c) Kaj se je dogajalo ob postavitvi mlaja?

d)

---

e) Kaj se je dogajalo po postavitvi mlaja?

---

f) Napišite **eno pozitivno** lastnost, ki se je razvijala med vami, postavljalci mlaja.

Priloga 2

POSTAVLJANJE MLAJEV – PGD ŽIRI

1. Ob katerih priložnostih, praznovanjih ... je vaše društvo sodelovalo pri postavljanju mlajev? Kako?

2. Ob katerem dogodku (katerih dogodkih), pomembnem za vaše društvo, ste postavili mlaje?

Spodnja vprašanja se nanašajo na mlaje ob vašem letošnjem praznovanju.

3. Katero vrsto drevesa ste uporabili?

4. Ali ste drevo za mlaj kupili ali je bilo drevo darovano? Kdo vam ga je podaril?

5. Kdo je drevo posekal? Ali so pri sečnji drevesa kakšni običaji, navade?

6. Kje ste drevo obelili?

7. Kako ste mlaj »polepšali«, okrasili? Kdo je pri tem sodeloval? Ali so vam pri tem poznani kakšni običaji?

8. Kje in kako ste mlaje postavili (luknja, postavitev, ročno ...)? Lokacija mlajev (kje in koliko ste jih postavili)?

9. Koliko časa so mlaji stali?

10. Čemu ste porabili les odsluženih mlajev?

11. Zakaj ste se odločili, da postavite mlaje? Kaj vam simbolizira mlaj?

Priloga 3

POSTAVLJANJE MLAJEV

1. Ob katerih dogodkih, praznovanjih ... je običaj, da postavite mlaje.

Spodnja vprašanja se nanašajo na mlaje ob praznovanju, ki je bilo za vašo cerkev pomembno, mogoče letošnje praznovanje ...

2. Katero vrsto drevesa ste uporabili?

3. Ali ste drevo za mlaj kupili ali je bilo drevo darovano? Kdo vam ga je podaril?

4. Kdo je drevo posekal? Ali so pri sečnji drevesa kakšni običaji, navade?

5. Kje ste drevo obelili?

6. Kako ste mlaj »polepšali«, okrasili? Kdo je pri tem sodeloval? Ali so vam pri tem poznani kakšni običaji?

7. Kje in kako ste mlaje postavili (luknja, postavitev, ročno ...)? Lokacija mlajev (kje in koliko ste jih postavili)?
8. Koliko časa so mlaji stali?
9. Čemu ste porabili les odsluženih mlajev?
10. Zakaj ste se odločili, da postavite mlaje? Kaj vam simbolizira mlaj?

Priloga 4

VPRAŠANJA ZA INTERVJU Z OČETOM

1. Ali si kdaj sodeloval pri postavljanju mlajev?
2. Komu ste postavili mlaj?
3. Komu se postavlja mlaj danes?
4. Kako je postavljanje mlajev potekalo?
5. Kdo mlaje odstrani?